Evropský parlament
2024 – 2029

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2025//2239(INI)

17.11.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávě Komise o právním státu za rok 2025
(2025/2239(INI))

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodaj: Konstantinos Arvanitis

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....16

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávě Komise o právním státu za rok 2025
(2025/2239(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“), zejména na její článek 2, čl. 3 odst. 1, čl. 3 odst. 3 druhý pododstavec, čl. 4 odst. 3 a články 5, 6, 7, 11, 19 a 49,

– s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“), zejména na její články, které se týkají dodržování, prosazování a ochrany demokracie, právního státu a základních práv v Unii, včetně článků 70, 258, 259, 260, 263, 265 a 267,

– s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“),

– s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. července 2025 nazvané „Zpráva o právním státu 2025 – Stav právního státu v Evropské unii“ (COM(2025)0900) a jeho přílohu obsahující doporučení členským státům,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie[1] (dále jen „nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu“),

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky[2] (dále jen „nařízení o společných ustanoveních“),

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2024/2509 ze dne 23. září 2024, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie[3] (dále jen „finanční nařízení“), a zejména na čl. 6 odst. 3 uvedeného nařízení,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí program Občané, rovnost, práva a hodnoty a zrušují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1381/2013 a nařízení Rady (EU) č. 390/2014[4],

[1] Úř. věst. L 433I, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[2] Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[3] Úř. věst. L 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
[4] Úř. věst. L 156, 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

– s ohledem na Komisí předložený soubor návrhů týkajících se víceletého finančního rámce na období 2028–2034,

– s ohledem na nástroje OSN na ochranu lidských práv a základních svobod, jako je Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR), Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (CERD), Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) a Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (CRPD), deklaraci o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin, na doporučení Fóra OSN pro otázky menšin a na doporučení a zprávy Všeobecného periodického přezkumu OSN, jakož i na judikaturu smluvních orgánů OSN a zvláštních postupů Rady OSN pro lidská práva,

– s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech, Evropskou sociální chartu, judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a Evropského výboru pro sociální práva a na úmluvy, doporučení, rezoluce, stanoviska a zprávy Parlamentního shromáždění, Výboru ministrů, komisaře pro lidská práva, Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti, Řídícího výboru pro boj proti diskriminaci, pro rozmanitost a inkluzi, Benátské komise a dalších orgánů Rady Evropy,

– s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o předcházení násilí páchanému na ženách a domácímu násilí a boji proti němu,

– s ohledem na Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků a Rámcovou úmluvu Rady Evropy o ochraně národnostních menšin,

– s ohledem na memorandum o porozumění mezi Radou Evropy a Evropskou unií ze dne 23. května 2007 a na závěry Rady ze dne 17. prosince 2024 o prioritách EU pro spolupráci s Radou Evropy v letech 2025–2026,

– s ohledem na návrh rozhodnutí Rady o zjištění zřejmého nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky, který dne 20. prosince 2017 předložila Komise v souladu s čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU (COM(2017)0835),

– s ohledem na své usnesení ze dne 25. října 2016 obsahující doporučení Komisi o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva[5],

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. února 2018 o ochraně a nepřípustnosti diskriminace menšin v členských státech EU[6],

– s ohledem na své usnesení ze dne 1. března 2018 o rozhodnutí Komise aktivovat čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU v souvislosti se situací v Polsku[7],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. dubna 2018 o nutnosti zřídit nástroj pro evropské hodnoty na podporu organizací občanské společnosti, které prosazují základní hodnoty

[5] Úř. věst. C 215, 19.6.2018, s. 162.
[6] Úř. věst. C 463, 21.12.2018, s. 21.
[7] Úř. věst. C 129, 5.4.2019, s. 13.

v rámci Evropské unie na místní a vnitrostátní úrovni[8],

– s ohledem na své usnesení ze dne 12. září 2018 o návrhu, který vybízí Radu, aby podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii rozhodla, že existuje zřejmé nebezpečí, že Maďarsko závažně poruší hodnoty, na nichž je Evropská unie založena[9],

– s ohledem na své usnesení ze dne 13. listopadu 2018 o minimálních standardech pro menšiny v EU[10],

– s ohledem na své usnesení ze dne 14. listopadu 2018 o potřebě komplexního mechanismu EU na ochranu demokracie, právního státu a základních práv[11],

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. října 2020 o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva[12],

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. října 2020 o právním státu a základních právech v Bulharsku[13],

– s ohledem na své usnesení ze dne 13. listopadu 2020 o dopadu opatření přijatých v souvislosti s onemocněním COVID-19 na demokracii, právní stát a základní práva[14],

– s ohledem na své usnesení ze dne 17. prosince 2020 o evropské občanské iniciativě „Minority SafePack – milion podpisů pro rozmanitost v Evropě“[15],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. června 2021 o stavu právního státu v Evropské unii a uplatňování nařízení o podmíněnosti (EU, Euratom) 2020/2092[16],

– s ohledem na své usnesení ze dne 24. června 2021 o zprávě Komise o stavu právního státu za rok 2020[17],

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. července 2021 o vytvoření pokynů pro uplatňování obecného režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu EU[18],

– s ohledem na usnesení ze dne 16. září 2021 obsahující doporučení Komisi o určení genderově podmíněného násilí jako nové oblasti trestné činnosti uvedené v čl. 83 odst. 1 SFEU[19],

– s ohledem na své usnesení ze dne 11. listopadu 2021 o posílení demokracie a svobody a plurality sdělovacích prostředků v EU: nevhodné využívání občanskoprávních

[8] Úř. věst. C 390, 18.11.2019, s. 117.
[9] Úř. věst. C 433, 23.12.2019, s. 66.
[10] Úř. věst. C 363, 28.10.2020, s. 13.
[11] Úř. věst. C 363, 28.10.2020, s. 45.
[12] Úř. věst. C 395, 29.9.2021, s. 2.
[13] Úř. věst. C 395, 29.9.2021, s. 63.
[14] Úř. věst. C 415, 13.10.2021, s. 36.
[15] Úř. věst. C 445, 29.10.2021, s. 70.
[16] Úř. věst. C 67, 8.2.2022, s. 86.
[17] Úř. věst. C 81, 18.2.2022, s. 27.
[18] Úř. věst. C 99, 1.3.2022, s. 146.
[19] Úř. věst. C 117, 11.3.2022, s. 88.

a trestněprávních žalob k umlčení novinářů, nevládních organizací a občanské společnosti[20],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. prosince 2021 o hodnocení preventivních opatření k zamezení korupci, neoprávněným výdajům a zneužívání finančních prostředků EU a členských států v případě fondů pro mimořádné události a ve výdajových oblastech týkajících se řešení krizí[21],

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. března 2022 o zmenšujícím se prostoru pro občanskou společnost v Evropě[22],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. března 2022 o právním státu a důsledcích rozsudku Soudního dvora EU[23],

– s ohledem na své usnesení ze dne 11. března 2021 o prohlášení EU za zónu svobody pro LGBTIQ osoby[24],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. května 2022 o zprávě Komise o právním státu za rok 2021[25],

– s ohledem na své usnesení ze dne 9. června 2022 o právním státu a případném schválení polského národního plánu pro oživení (RRF)[26],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. září 2022 o stavu základních práv v Evropské unii v roce 2020 a 2021[27],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. září 2022 o návrhu rozhodnutí Rady, kterým se podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii stanovuje, že existuje zřejmé nebezpečí, že Maďarsko závažně poruší hodnoty, na nichž je Evropská unie založena[28],

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2022 o právním státě na Maltě pět let po vraždě Daphne Caruanové Galiziové[29],

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2022 o rostoucím počtu trestných činů z nenávisti namířených proti osobám LGBTIQ+ v celé Evropě s ohledem na nedávnou homofobní vraždu na Slovensku[30],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. listopadu 2022 o rasové spravedlnosti,

---

[20] Úř. věst. C 205, 20.5.2022, s. 2.
[21] Úř. věst. C 251, 30.6.2022, s. 48.
[22] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 2.
[23] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 168.
[24] Úř. věst. C 474, 24.11.2021, s. 140.
[25] Úř. věst. C 479, 16.12.2022, s. 18.
[26] Úř. věst. C 493, 27.12.2022, s. 108.
[27] Úř. věst. C 125, 5.4.2023, s. 80.
[28] Úř. věst. C 125, 5.4.2023, s. 463.
[29] Úř. věst. C 149, 28.4.2023, s. 15.
[30] Úř. věst. C 149, 28.4.2023, s. 22.

nediskriminaci a boji proti rasismu v EU[31],

– s ohledem na své usnesení ze dne 24. listopadu 2022 o posouzení dodržování podmínek v oblasti právního státu podle nařízení o podmíněnosti ze strany Maďarska a aktuálním stavu maďarského plánu pro oživení a odolnost[32],

– s ohledem na své usnesení ze dne 30. března 2023 o zprávě o právním státu 2022 – stavu právního státu v Evropské unii[33],

– s ohledem na své usnesení ze dne 18. dubna 2023 o institucionálních vztazích mezi EU a Radou Evropy[34],

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. února 2024 o právním státě a svobodě sdělovacích prostředků v Řecku[35],

– s ohledem na své usnesení ze dne 28. února 2024 o zprávě Komise o právním státu za rok 2023[36],

– s ohledem na své usnesení ze dne 29. února 2024 o prohloubení integrace EU s ohledem na budoucí rozšíření[37],

– s ohledem na své usnesení ze dne 1. června 2023 o porušování zásad právního státu a základních práv v Maďarsku a o zmrazení finančních prostředků EU[38],

– s ohledem na zprávu vyšetřovacího výboru pro prošetření používání špionážního softwaru Pegasus a ekvivalentního špionážního softwaru (PEGA) a na své doporučení ze dne 15. června 2023 Radě a Komisi v návaznosti na vyšetřování údajných porušení a správních pochybení v oblasti provádění právních předpisů Unie týkajících se používání špionážního softwaru Pegasus a ekvivalentního špionážního softwaru[39],

– s ohledem na své usnesení ze dne 11. července 2023 o volebním zákoně, komisi pro zkoumání ruských vlivů a právním státě v Polsku[40],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. října 2023 o právním státě na Maltě: šest let po vraždě Daphne Caruanové Galiziové a potřeba chránit novináře[41],

– s ohledem na společné sdělení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 6. prosince 2023 nazvané „Stop nenávisti: Evropa je ve svém postoji jednotná“ (JOIN(2023)0051),

---

[31] Úř. věst. C 161, 5.5.2023, s. 10.
[32] Úř. věst. C 167, 11.5.2023, s. 74.
[33] Úř. věst. C 341, 27.9.2023, s. 2.
[34] Úř. věst. C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
[35] Úř. věst. C, C/2024/6334, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6334/oj.
[36] Úř. věst. C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
[37] Úř. věst. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
[38] Úř. věst. C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
[39] Úř. věst. C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
[40] Úř. věst. C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
[41] Úř. věst. C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.

– s ohledem na své usnesení ze dne 18. ledna 2024 o stavu základních práv v Evropské unii – výroční zpráva za roky 2022 a 2023[42],

– s ohledem na své usnesení ze dne 18. ledna 2024 o rozšíření seznamu trestných činů EU o nenávistné verbální projevy a trestné činy z nenávisti[43],

– s ohledem na své usnesení ze dne 24. dubna 2024 o probíhajících slyšeních podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU týkajících se Maďarska s cílem posílit právní stát a o jejich rozpočtových dopadech[44],

– s ohledem na závěr postupu podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU v souvislosti s Polskem, který Komise oznámila dne 29. května 2024 v návaznosti na kroky, které Polsko přijalo s cílem obnovit soulad s normami EU v oblasti právního státu,

– s ohledem na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 2262 (2019) ze dne 24. ledna 2019 o podpoře práv příslušníků národnostních menšin,

– s ohledem na zvláštní zprávy Evropského účetního dvora ze dne 17. prosince 2024 o prosazování práva EU (28/2024), ze dne 22. února 2024 o právním státě v EU (03/2024) a ze dne 10. ledna 2022 o podpoře EU určené na posilování právního státu na západním Balkáně (01/2022), na svůj přezkum ze dne 28. února 2024 o zprávě Komise o právním státě (02/2024) a na zvláštní zprávu o transparentnosti financování EU pro nevládní organizace (11/2025) a na doporučení v nich uvedená,

– s ohledem na politické směry pro příští Evropskou komisi na období 2024–2029, které dne 18. července 2024 předložila Parlamentu Ursula von der Leyenová, tehdejší kandidátka na předsedkyni Komise, na projev předsedkyně Komise o stavu Unie ze dne 10. září 2025 v Evropském parlamentu a na sdělení Komise z roku 2026 ze dne 21. října 2025 nazvané „Pracovní program Komise na rok 2026“ (COM(2025)0870),

– s ohledem na průzkumy Eurobarometru z roku 2025 zaměřené na korupci, které ukazují, že korupce je pro občany a podniky v EU i nadále vážným problémem,

– s ohledem na zprávy poskytující zpětnou vazbu, zprávy z pracovních cest, otázky k písemnému zodpovězení a odpovědi skupiny pro sledování stavu demokracie, právního státu a dodržování základních práv (DRFMG)[45],

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. října 2025 nazvané „Unie rovnosti: Strategie pro rovnost osob LGBTIQ na období 2026–2030“,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 4. listopadu 2025 nazvané „Sdělení o politice rozšíření EU“ (COM(2025)0690) a doprovodné pracovní dokumenty útvarů Komise (balíček týkající se rozšíření ze dne 4. listopadu 2025),

---

[42] Úř. věst. C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
[43] Úř. věst. C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
[44] Úř. věst. C, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.
[45] Informace o veškeré monitorovací činnosti skupiny DRFMG jsou k dispozici zde: za poslední volební období: https://www.europarl.europa.eu/committees/cs/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662, a za toto volební období: https://www.europarl.europa.eu/committees/cs/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884.

– s ohledem na společné sdělení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 12. listopadu 2025 nazvané „Evropský štít pro demokracii: prosazování silných a odolných demokracií“ (JOIN(2025)0791) a na sdělení Komise ze dne 12. listopadu 2025 nazvané „Strategie EU pro občanskou společnost“ (COM(2025)0790),

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na stanoviska Výboru pro právní záležitosti a Rozpočtového výboru a na stanovisko Podvýboru pro lidská práva,

– s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že EU je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin; tyto hodnoty jsou stanoveny v článku 2 Smlouvy SEU, odrážejí se v Listině a jsou zakotveny v mezinárodních dohodách o lidských právech; vzhledem k tomu, že Listina je součástí primárního práva EU; vzhledem k tomu, že tyto hodnoty jsou společné všem členským státům a že EU i každý z jejích členských států je musí důsledně respektovat a aktivně podporovat ve veškeré vnitřní i vnější činnosti; vzhledem k tomu, že jakékoli podkopávání těchto hodnot představuje systémovou hrozbu pro práva a svobody lidí žijících v EU;

B. vzhledem k tomu, že EU nemůže opomíjet sociální rozměr a rozměr základních práv, na nichž byla vybudována; vzhledem k tomu, že přetrvávající nedostatky v ochraně hospodářských a sociálních práv je třeba považovat za nedílnou součást systémového ohrožení hodnot článku 2 Smlouvy o EU;

C. vzhledem k tomu, že v roce 2025 čelila EU ve svých členských státech vážným a mnohostranným výzvám v souvislosti s ochranou právního státu, demokracie a základních práv, které spolu neoddělitelně souvisejí;

D. vzhledem k tomu, že pracovní program Komise na rok 2026 zdůrazňuje potřebu integrovaného ročního cyklu právního státu, který bude mít společný rytmus a jasné milníky a k němuž budou aktivně přispívat všechny orgány EU; vzhledem k tomu, že dodržování zásad právního státu nepřestává být nutnou podmínkou zajištění ochrany všech finančních prostředků EU;

E. vzhledem k tomu, že výroční zpráva Komise o právním státu by se měla týkat také orgánů, institucí a agentur EU, aby bylo možné transparentně posoudit jejich dodržování norem právního státu;

Soudnictví

1. vyzývá členské státy, aby přijaly nezbytná opatření k zajištění nezávislosti soudnictví a přístupu k bezplatné právní pomoci, a zaručily tak rovný přístup ke spravedlnosti pro všechny, a zároveň připomíná, že je třeba přijmout konkrétní opatření, která přístup ke spravedlnosti zlepší, zejména pro marginalizované a zranitelné skupiny;

2. vyzývá členské státy, aby urychleně provedly dosud nevykonané rozsudky Soudního dvora a ESLP, a navrhuje zřízení monitorovací jednotky, která by monitorovala výkon rozsudků Soudního dvora a ESLP týkajících se demokracie, právního státu a základních práv v zemích EU, a dále navrhuje, aby zjištění této jednotky byla plně začleněna do výroční zprávy o právním státu;

3. zdůrazňuje jasnou souvislost mezi opouštěním zásad právního státu a závažným porušováním základních práv a práv menšin, včetně nadměrného používání síly ze strany donucovacích orgánů, upírání spravedlivého procesu zadrženým osobám, politického nebo institucionálního podněcování nenávisti, nepřiměřených pravomocí v oblasti dohledu a restriktivních opatření zaměřených proti organizacím občanské společnosti; je pevně přesvědčen, že Komise by měla posoudit, do jaké míry se členské státy těmito otázkami zabývají, aby zajistily, že jejich soudnictví bude přístupné, účinné a nestranné;

4. vyzývá Komisi, aby se zabývala podmínkami ve věznicích jako otázkou právního státu, a to s ohledem na široce rozšířené problémy, které se týkají přeplněnosti, nevyhovujících životních podmínek a rostoucího počtu sebevražd a které ve všech vězeňských systémech členských států narušují základní práva vězňů;

Protikorupční rámec

5. znovu opakuje, že korupce představuje vážnou hrozbu pro demokracii, právní stát a spravedlivé zacházení se všemi občany;

6. vyzývá členské státy, kandidátské země a potenciální kandidátské země, jakož i orgány, instituce a agentury EU, aby posílily preventivní opatření proti korupci, včetně transparentního řízení finančních prostředků EU, kodexů chování veřejných činitelů, povinných majetkových přiznání, pravidel pro střet zájmů, systémů včasného varování a omezení praktik vytvářejících efekt otáčivých dveří;

7. vyzývá členské státy, aby zajistily nezávislost, nestrannost a odpovídající zdroje pro disciplinární komise, státní zastupitelství, protikorupční agentury a soudnictví;

8. zdůrazňuje, že právní stát vyžaduje, aby veřejní činitelé jednali transparentně a ve veřejném zájmu, bez zneužívání moci a svévolného rozhodování; vyzývá členské státy, aby podporovaly kulturu bezúhonnosti prostřednictvím pravidelného protikorupčního vzdělávání veřejných činitelů, orgánů činných v trestním řízení a soudců a aktivního zapojování občanské společnosti do monitorování činnosti orgánů státní správy;

9. naléhavě žádá členské státy, aby zajistily rychlé, důkladné a nestranné vyšetřování případů korupce, zvláště pak, týkají-li se vysoce postavených úředníků, s cílem chránit právní stát, neztratit důvěru veřejnosti a zajistit odpovědnost na všech úrovních státní správy;

10. vyzývá členské státy, aby chránily oznamovatele a novináře, kteří informují o případech korupce nebo špatného hospodaření s finančními prostředky EU, a aby za tímto účelem zajistily vytvoření důvěrných kanálů pro oznamování těchto případů, účinné prostředky nápravy proti odvetným opatřením a ochranu investigativní žurnalistiky a svobodu projevu;

Ochrana novinářů a pluralita a svoboda sdělovacích prostředků

11. je pevně přesvědčen, že vražda investigativního novináře představuje přímý útok na právní stát, neboť nejenže podrývá schopnost občanů a institucí povolávat k odpovědnosti ty, kdo jsou u moci, ale představuje také jednu z nejzazších podob cenzury, která přímo ohrožuje svobodu projevu a fungování demokratických institucí;

12. důrazně odsuzuje sledování novinářů, zejména pomocí špionážního softwaru; zůstává i nadále zklamán tím, že Komise odmítá provést všechna doporučení parlamentního vyšetřovacího výboru týkající se používání programu Pegasus a obdobného špionážního softwaru, a považuje to za zanedbání činnosti;

13. je nadále hluboce znepokojen tím, že vlastnictví sdělovacích prostředků, ať už veřejných, nebo soukromých, je v mnoha členských státech stále vysoce koncentrované, což představuje riziko pro informační a názorovou pluralitu; vyzývá členské státy, aby přijaly legislativní rámce, které zabrání horizontální koncentraci, zajistí transparentnost vlastnictví a řízení a zaručí nezávislý dohled a mechanismy dodržování předpisů, aby byla zajištěna redakční a novinářská nezávislost a role sdělovacích prostředků jako veřejného hlídacího psa;

14. vyzývá členské státy a kandidátské země, aby v souladu s doporučeními Komise 2021/1534[46] a 2022/758[47] zajistily ochranu novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v EU;

15. vyzývá členské státy, aby plně provedly směrnici o strategických soudních řízeních proti účasti veřejnosti[48];

16. vyzývá Komisi, aby posoudila, zda jsou sankce EU proti dezinformacím v souladu s požadavkem proporcionality podle práva EU a s článkem 11 Listiny; je pevně přesvědčen, že právo být vyslechnut musí být zaručeno dříve, než Rada taková opatření uplatní, zejména pokud hrozí, že budou ohrožena práva občanů EU, zejména novinářů;

Prostor pro občanskou společnost

17. zdůrazňuje klíčovou úlohu, kterou hrají místní a komunitní organizace, odbory, skupiny aktivistů, obránci lidských práv a nevládní organizace při prosazování a obraně demokracie, rovnosti, právního státu a základních práv a při zajišťování odpovědnosti státních a soukromých opatření;

18. odsuzuje bezprecedentní a stále intenzivnější útoky na občanský prostor, k němuž

---

[46] Doporučení Komise (EU) 2021/1534 ze dne 16. září 2021 o zajištění ochrany, bezpečnosti a posílení postavení novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v Evropské unii (Úř. věst. L 331, 20.9.2021, s. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).

[47] Doporučení Komise (EU) 2022/758 ze dne 27. dubna 2022 o ochraně novinářů a obránců lidských práv, kteří se podílejí na účasti veřejnosti, před zjevně neopodstatněnými nebo zneužívajícími soudními řízeními („strategické žaloby proti účasti veřejnosti“) (Úř. věst. L 138, 17.5.2022, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

[48] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1069 ze dne 11. dubna 2024 o ochraně osob zapojených do účasti veřejnosti před zjevně neopodstatněnými žalobními návrhy nebo zneužívajícími soudními řízeními („strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti“) (Úř. věst. L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

dochází v řadě zemí EU a zvláště pak v několika jejích členských státech, kde je výrazně omezován prostor pro občanskou společnost a právo na pokojné shromažďování; je přesvědčen, že celosvětový trend zhoršování stavu demokracie a postupné eroze právního státu a spolu s tím i sekuritizace agendy vedou ke stále většímu omezování práva na pokojné shromažďování; vyzývá členské státy, aby vytvořily bezpečné a příznivé prostředí zaručující svobodu shromažďování;

19. vyzývá členské státy a Komisi, aby zlepšily právní prostředí pro občanskou společnost tím, že zajistí, aby veškerá opatření omezující právo sdružení na to usilovat o prostředky, získávat je a využívat je, a to včetně prostředků ze zahraničních zdrojů, musela sledovat jeden z legitimních cílů podle čl. 11 odst. 2 Evropské úmluvy o lidských právech;

20. je znepokojen narůstajícím množstvím právních a finančních omezení a pomlouvačných kampaní namířených proti organizacím občanské společnosti a obráncům lidských práv a jejich stále častější kriminalizací; zdůrazňuje, že požadavky na podávání zpráv pro nevládní organizace musí zůstat na úrovni, která je nezbytně nutná a přiměřená konkrétním sledovaným cílům;

21. vyzývá členské státy a Komisi, aby zajistily přidělení odpovídajících finančních prostředků pro organizace občanské společnosti a obránce lidských práv; vyzývá členské státy, aby zajistily účinnou ochranu obránců lidských práv, včetně mechanismů rychlé reakce na jejich ohrožení;

Základní práva

22. vítá strategii pro rovnost LGBTIQ+ osob na období 2026–2030 a naléhavě vyzývá Komisi, aby předložila návrh na závazný zákaz konverzních praktik ve všech členských státech EU;

23. je hluboce znepokojen diskriminačními opatřeními, která byla v některých členských státech zavedena pod záminkou boje proti „propagandě LGBTIQ“ a „genderové ideologii“; zdůrazňuje, že v situaci, kdy členské státy obcházejí právo EU, zejména Listinu, musí Komise jednat rychle a rozhodně;

24. vyzývá všechny členské státy, aby v souladu s právem EU, Listinou a judikaturou Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva chránily práva LGBTIQ+ osob; připomíná, že v některých členských státech stále existují právní překážky bránící přeshraničnímu uznávání partnerství osob stejného pohlaví nebo rodičovství, což porušuje zásady volného pohybu a nediskriminace;

25. je hluboce znepokojen rostoucí mírou rasismu a xenofobie v celé EU; odsuzuje trestné činy z nenávisti a nenávistné projevy motivované rasismem, xenofobií, náboženskou nesnášenlivostí nebo předsudky proti zdravotnímu postižení, sexuální orientaci, pohlavní identitě nebo její příslušnosti k menšině; vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly a prováděly účinná opatření zaměřená na potírání všech forem rasismu, a to s plnou účastí občanské společnosti a s přispěním příslušných zúčastněných stran, jako je Agentura EU pro základní práva;

26. odsuzuje skutečnost, že některé členské státy přijaly zákony, politiky a postupy, které

narušují účinnou ochranu základních práv uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů na souši i na moři; vyzývá Komisi a členské státy, aby v rámci své migrační a azylové politiky kladly důraz na základní práva migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků a na zásadu sdílení odpovědnosti, a zajistily tak dodržování práv osob na azyl a mezinárodní ochranu;

27. vítá rozhodnutí Komise zachovat svůj návrh směrnice o rovném zacházení[49] a naléhavě vyzývá Radu, aby jej neprodleně finalizovala a přijala;

28. vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly účinná opatření proti genderově podmíněnému násilí, které by mělo být zařazeno na seznam „trestných činů EU“, a požaduje legislativní návrh EU týkající se boje proti znásilnění definovanému absencí souhlasu;

29. opětovně žádá, aby v Listině byla zakotvena možnost bezpečného a legálního potratu;

Právní stát a rozpočet EU

30. je hluboce znepokojen porušováním základních práv v některých členských státech, k němuž dochází s přispěním fondů EU nebo v souvislosti s jejich využíváním a které se týká zejména segregace v oblasti bydlení a vzdělávání, podmínek přijímání žadatelů o azyl, umísťování osob se zdravotním postižením a dětí do ústavů a některých iniciativ na obnovu měst; vyzývá Komisi, aby do své výroční zprávy o právním státě zahrnula doporučení týkající se porušování těchto práv; navrhuje, aby byl určitý díl finančních prostředků EU vyčleněn na nezávislé monitorování akcí financovaných EU, včetně posuzování jejich právních dopadů a dopadů na základní práva, jakož i na právní výzkum, strategické soudní spory a nezávislé hodnocení možného porušování práv, a aby se do těchto činností významně zapojovaly organizace občanské společnosti;

31. trvá na tom, že opatření nezbytná pro uvolnění finančních prostředků EU, definovaná v příslušných rozhodnutích přijatých podle nařízení o společných ustanoveních, nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost[50] a nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu, musejí být posuzována společně jako jeden ucelený soubor a že v případě přetrvávajících nedostatků nemají být prováděny žádné platby; domnívá se, že Komise by v rámci nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu měla přijmout další opatření týkající se také jiných způsobů porušování zásad právního státu, například v oblasti soudnictví;

32. vítá návrh Komise obsažený v návrhu víceletého finančního rámce na období 2028–2034, aby téměř polovina finančních prostředků byla před jejich schválením podmíněna dodržováním zásad právního státu a Listiny;

Rozměr právního státu a jednotného trhu

33. bere na vědomí, že do zprávy o právním státě za rok 2025 byl zahrnut rozměr jednotného trhu a s ním související otázky právního státu, které mají dopad na celkové hospodářské prostředí, podniky a pracovníky, s cílem zajistit, aby byla chráněna práva,

[49] Návrh směrnice Rady o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci (COM(2008)0426).
[50] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

trestána korupce a vymáhány smlouvy; zdůrazňuje, že fungující systém soudnictví, silný protikorupční rámec, pluralita sdělovacích prostředků a přiměřené brzdy a protiváhy mají všechny ekonomický dopad a vliv na hladké fungování jednotného trhu; navrhuje, aby Komise do svého posuzování ještě více zapojovala zúčastněné strany a organizace občanské společnosti, včetně odborů;

34. domnívá se, že nově zohledněný rozměr jednotného trhu by měl spíše doplňovat než zastiňovat základní oblasti, jako je občanský prostor, dodržování základních práv a svoboda sdělovacích prostředků, které by měly být ve zprávě chápány jako klíčové pilíře;

Právní stát v centru pozornosti procesu rozšíření a vnější činnosti EU

35. opakuje, že hodnoty zakotvené v článku 2 Smlouvy o EU musí být respektovány nejen současnými členskými státy, ale i budoucími členy EU během procesu přistoupení; vybízí k důkladnému hodnocení právního státu ve všech zemích v procesu přistoupení; vybízí Komisi, aby přistupujícím zemím poskytla konkrétní doporučení ohledně stavu právního státu a aby zajistila soulad se zprávou o rozšíření;

Zlepšení postupu Komise pro podávání zpráv

36. vyzývá Komisi k větší transparentnosti, pokud jde o kritéria, která v rámci procesu podávání zpráv používá při výběru informací od občanské společnosti, mezinárodních subjektů, vnitrostátních orgánů a dalších zúčastněných stran; konstatuje, že konzultační proces by mohl být posílen zajištěním náležité návaznosti na podněty od aktérů občanské společnosti, a trvá na tom, aby proces podávání zpráv byl založen na průkazných faktech a aby byl transparentní a nestranný;

37. zdůrazňuje, že skupina pro sledování stavu demokracie, právního státu a dodržování základních práv (DRFMG), která působí v rámci Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci Evropského parlamentu, vyslala v posledních letech do některých členských států několik ad hoc delegací a že na základě následného posouzení se ukázalo, že stav právního státu, demokracie a dodržování základních práv vykazuje větší nedostatky, než na jaké upozorňují zprávy Komise; domnívá se, že monitorovací práce skupiny DRFMG by měla být řádně zohledněna v rámci konzultačního postupu i při následném sestavování zprávy;

38. opakuje, že je třeba, aby na vypracování zprávy by se měl podílet nezávislý monitorovací orgán složený z nezávislých právních a akademických odborníků a odborníků na lidská práva; vyzývá Komisi, aby posílila spolupráci s unijními i mezinárodními orgány;

39. domnívá se, že Komise by měla jasně určit a popsat trajektorii, na níž se jednotlivé členské státy nacházejí, včetně signálů včasného varování a identifikace závažných a systémových problémů, a zdůrazňuje, že Komise by měla zajistit, aby mezi zjištěnými problémy a vydanými doporučeními byla spojitost;

40. vyzývá Komisi, aby vydávala doporučení, která budou operativnější, a aby za tímto účelem rozlišovala doporučení týkající se závažných a systémových problémů a stanovila konkrétní opatření, harmonogramy a kritéria pro jejich provádění členskými

státy;

41. žádá Komisi, aby posílila mechanismus následných opatření používaný v případě neprovedených doporučení a aby ho za tímto účelem propojila se stávajícími nástroji pro vymáhání práva, včetně řízení pro porušení povinnosti a podmíněnosti rozpočtu;

Horizontální doporučení

42. domnívá se, že je třeba posílit interinstitucionální dialog a spolupráci v oblasti právního státu na úrovni EU; vyjadřuje politování nad tím, že Komise a Rada zatím odmítají nabídku Parlamentu na uzavření interinstitucionální dohody o demokracii, právním státu a základních právech; znovu potvrzuje svoji ochotu zahájit jednání o této dohodě;

43. opětovně vyzývá Komisi k rozšíření oblasti působnosti zprávy tak, aby zahrnovala všechny aspekty článku 2 Smlouvy o EU a širší ukazatele, jako je nezávislost sdělovacích prostředků, úloha občanské společnosti, základní práva, akademická a umělecká svoboda, rovnost žen a mužů, ochrana menšin a zranitelných skupin, dodržování mezinárodního práva, svobodné a spravedlivé volby a fungování demokratických institucí;

44. je pevně přesvědčen, že orgány EU musí plnit své povinnosti týkající se právního státu, a zdůrazňuje, že posuzování toho, jako jsou hodnoty zakotvené v článku 2 Smlouvy o EU dodržovány ze strany orgánů EU, včetně vnitřní jednoty Unie při prosazování těchto hodnot ve všech jejích politikách a vnějších činnostech, má zásadní význam pro zachování důvěryhodnosti a legitimity EU;

45. vyzývá Radu, aby se zasadila o to, že její dialog o právním státě bude více transparentní, interaktivní a orientovaný na výsledky, a to mimo jiné tím, že bude vydávat podrobné závěry a poskytovat zpětné vazby ke zjištěním Komise a Parlamentu; vyjadřuje politování nad neschopností Rady dosáhnout smysluplného pokroku v probíhajícím postupu podle čl. 7 odst. 1 SEU a domnívá se, že jakékoli další zdržení činnosti Rady by znamenalo porušení zásady právního státu ze strany samotné Rady,

46. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Jako zpravodaj navrhující zprávu z vlastní iniciativy ke zprávě Komise o právním státě za rok 2025 jsem chtěl reagovat na politickou prioritu, kterou vyjádřila většina politických skupin ve výboru LIBE, a také na žádost Komise, abychom svou výroční zprávu vydali dříve než v předchozích letech. Díky zrychlenému časovému harmonogramu bylo náročné najít rovnováhu mezi potřebou důkladné analýzy a omezeními, která byla spojena s kratší lhůtou na vypracování návrhu.

Vzhledem k těmto omezením jsem se rozhodl věnovat hlavní pozornost zastřešujícím výzvám uvedeným v jednotlivých kapitolách a poukázat na klíčové oblasti, v nichž by bylo možné zprávy Komise dále posílit.

Záměrně jsem se zdržel jmenovitého uvádění konkrétních členských států. To je z mé strany značný ústupek, neboť skupina The Left důsledně prosazovala, aby ve zprávách a návrzích Evropského parlamentu byly výslovně označovány země, v nichž dochází k porušování zásad právního státu, demokracie nebo základních práv. Jsme pevně přesvědčeni, že uvádění konkrétních příkladů má zásadní význam pro přijímání odpovědnosti a jako jasný signál toho, že všechny členské státy musí dodržovat stejné standardy bez ohledu na jejich postavení v Unii. Avšak vzhledem k rostoucímu vlivu národní politiky v dnešním Parlamentu by dosažení věcné a nestranické dohody mezi politickými skupinami bylo v případě jmenovitého uvádění konkrétních členských států velmi obtížné. Proto jsem se rozhodl, že v zájmu toho, aby zpráva zůstala co nejvíce konsensuální a inkluzivní a aby měla co nejširší podporu, nebudu při této příležitosti konkrétní členské státy jmenovat.

Mou hlavní prioritou bylo dostát dlouhodobým závazkům Evropského parlamentu, mezi něž patří i důraz na neoddělitelnost právního státu a základních práv, a zajistit, aby se do procesu podávání zpráv Komise zapojila síť nezávislých odborníků. Tento přístup má zásadní význam pro odpolitizování hodnocení a pro to, aby přestaly být přehlíženy kritické otázky a byla zajištěno jasné a konzistentní formulování nových trendů.

Mezi další priority patří ochrana novinářů a organizací občanské společnosti; problém porušování základních práv, k němuž v některých členských státech dochází s přispěním fondů EU nebo v souvislosti s jejich využíváním či zneužíváním; a zajištění důkladného, nestranného a včasného vyšetřování případů korupce, zvláště pak týkají-li se vysoce postavených státních činitelů, jakožto prostředku k ochraně právního státu a zajištění důvěry veřejnosti v demokratické instituce. V neposlední řadě musí i samy orgány EU plně respektovat své povinnosti týkající se právního státu. Posuzování toho, jak dodržují hodnoty zakotvené v článku 2 Smlouvy o EU – včetně vnitřní soudržnosti Unie při prosazování těchto hodnot ve všech jejích politikách a vnějších činnostech –, má zásadní význam pro zachování důvěryhodnosti a legitimity EU.

V této souvislosti je neméně důležité posílit v rámci právního státu Unie úlohu hospodářských a sociálních práv. Pro věrohodnost posuzování stavu právního státu je důležité, aby nebyl přehlížen hluboký dopad, který má nejistota bydlení, nerovný přístup k základním službám a prohlubující se sociální nerovnosti na schopnost lidí uplatňovat svá základní práva. Pokud si jednotlivci nemohou dovolit odpovídající bydlení, žijí v nejistých podmínkách nebo kvůli systémovým překážkám nemají sociální ochranu, stává se rovnost před zákonem spíše teorií než skutečností. Komplexní přístup k právnímu státu zaměřený na problémy lidí se proto musí zabývat strukturálními socioekonomickými podmínkami, které oslabují demokratickou účast a důvěru ve veřejné instituce.

Velmi mě také znepokojuje normalizace rasistických narativů ve veřejném diskurzu, a to i ze strany politických aktérů a veřejných orgánů. Taková rétorika podkopává rovnost před zákonem, podněcuje diskriminaci a nepřátelství vůči rasovým komunitám a vytváří podmínky, v nichž jednotlivci nemohou uplatňovat svá základní práva bez obav nebo zastrašování. Boj proti rasismu a diskriminačním narativům musí být proto nedílnou součástí agendy Unie v oblasti právního státu.

Cílem všech orgánů EU musí být vposled to, aby hodnocení stavu právního státu v celé EU bylo věcné, věrohodné a nepřístupné stranicko-politickým vlivům. Jsem hluboce znepokojen narůstajícím rizikem eroze právního státu v několika členských státech, které souvisejí zejména s šířením krajně pravicových narativů a rostoucí sekuritizací veřejné politiky. V takové situace je zcela zásadní, aby naše hodnocení měla i nadále pevnou oporu v prokazatelných faktech, právních předpisech a základních právech, a nebyla výsledkem politické poptávky. Jedině tehdy, když zajistíme, že naše práce bude nezávislá, důsledná a nepolitická, můžeme dosáhnout toho, aby si unijní rámec právního státu uchoval svou věrohodnost a legitimitu.

Mám v úmyslu předložit pozměňovací návrhy na vložení několika bodů odůvodnění, které budou obsahovat analýzu obecných trendů v členských státech. Účelem těchto bodů odůvodnění je doplnit operativní část zprávy o identifikaci vzorců, vznikajících rizik a systémových problémů, a posílit tak analytický základ našich doporučení.

Cílem zprávy je spojit na základě tohoto přístupu včasnou politickou angažovanost s konkrétními návrhy na zvýšení účinnosti, transparentnosti a dopadu zpráv Komise, a přispět tak k pevnějšímu a soudržnějšímu rámci právního státu v Evropské unii.